

ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ: ДЖЕРЕЛА ТА СПОСОБИ**TERRORISM FINANCING: SOURCES AND METHODS**

Корольов В.О., к.ю.н., доцент,
заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін
Національна академія Державної прикордонної служби України

Корольов Ю.О., к.ю.н.

Стаття присвячена висвітленню однієї з актуальних та болючих проблем фінансуванню тероризму. Визначається що таке фінансування тероризму та які ризики воно становить. Визначаються способи фінансування тероризму та сепаратизму. Розглянуто типові схеми, пов'язані з фінансуванням тероризму та сепаратизму. У статті проведено аналіз джерел фінансування терористичної діяльності (добровільна передача власних готівкових коштів фізичними особами представникам терористичних та/або сепаратистських організацій; перерахування грошових коштів на карткові рахунки членів терористичних угруповань; несанкціоноване списання грошових коштів із рахунків юридичних осіб; матеріальне забезпечення терористичних угруповань особами, використовуючи своє службове становище; вимагання фінансової допомоги у суб'єктів господарської діяльності особами, використовуючи своє службове становище; використання фіктивних фінансових структур для отримання готівкових коштів; вчинення грабеджів, розбоїв, викрадення людей з метою отримання грошових коштів; збір коштів у соціальних мережах під виглядом благодійної допомоги групою фізичних осіб; перерахування грошових коштів за допомогою електронних платіжних систем на адресу підставних осіб). Розглядаються види фінансування терористичної діяльності. Розглядаються тенденції фінансування тероризму та підозрілої фінансової діяльності. Окреслено шляхи протидії фінансуванню терористичної діяльності. Обговорено рубежі превентивної діяльності та протидії фінансуванню терористичної діяльності. Державний фінансовий моніторинг та суб'єкти державного фінансового моніторингу. Міжнародне співробітництво у протидії фінансуванню тероризму, легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Приклади наводяться зі звітів Групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та звітів ООН щодо фінансування тероризму. Визначаються шляхи боротьби з фінансуванням терористичної діяльності, як на державному рівні так і для пересічних громадян.

Ключові слова: тероризм, терористична діяльність, державний фінансовий моніторинг, фінансування тероризму, легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

The article is devoted to highlighting one of the current and painful problems of terrorist financing. It defines what terrorist financing is and what risks it poses. It defines the methods of financing terrorism and separatism. It examines typical schemes related to the financing of terrorism and separatism. The article analyzes the sources of financing of terrorist activities (voluntary transfer of own cash by individuals to representatives of terrorist and/or separatist organizations; transfer of funds to card accounts of members of terrorist groups; unauthorized debiting of funds from accounts of legal entities; material support of terrorist groups by individuals using their official position; extortion of financial assistance from economic entities by individuals using their official position; use of fictitious financial structures to obtain cash; committing robberies, robberies, kidnappings in order to obtain funds; collection of funds in social networks under the guise of charitable assistance by a group of individuals; transfer of funds using electronic payment systems to the address of fictitious persons). Types of financing of terrorist activities are considered. Trends in financing of terrorism and suspicious financial activities are considered. Ways of counteracting the financing of terrorist activities are outlined. The boundaries of preventive activities and counteraction to the financing of terrorist activities are discussed. State financial monitoring and subjects of state financial monitoring. International cooperation in countering the financing of terrorism, legalization (laundering) of proceeds from crime. Examples are given from the reports of the Financial Action Task Force (FATF) and UN reports on the financing of terrorism. Ways of combating the financing of terrorist activities are determined, both at the state level and for ordinary citizens.

Key words: terrorism, terrorist activity, state financial monitoring, financing of terrorism, legalization (laundering) of proceeds obtained through crime.

Постановка проблеми. Фінансування тероризму – це надання фінансових ресурсів або матеріальних цінностей для здійснення терористичних актів або підтримки терористичних організацій. Це може включати передачу грошей, купівлю зброї або інших засобів для виконання терористичних дій, а також надання фінансової підтримки організаціям, які здійснюють терористичну діяльність. Боротьба з фінансуванням тероризму – це важлива складова стратегії протидії тероризму. Для цього розвиваються законодавчі акти, які забороняють фінансову допомогу терористам, і національні та міжнародні організації спільно працюють над виявленням та блокуванням фінансових потоків, які живлять терористичні організації. Також розвиваються інструменти фінансового моніторингу та аналізу для виявлення незаконних фінансових операцій, пов'язаних з тероризмом. Однак міжнародні терористичні організації (далі – МТО) використовують різноманітні способи та методи для винайдення шляхів фінансування своєї діяльності, від стародавніх (хавала) до сучасних (криптовалюти). Розуміння тенденцій та способів фінансування дасть правоохоронним органам можливість вчасно та ефективно протидіяти. Аналіз розв'язання даної проблеми започатковано в дослідженнях і публікаціях науковців: О. П. Баранова [1], Н. В. Нетеса [2], С. П. Лисак [3] та інші.

Результати дослідження. Фінансування тероризму є однією з найсерйозніших загроз міжнародній безпеці та серйозною загрозою національній безпеці. Терористичні організації використовують фінансові ресурси для планування, терористичні організації використовують фінансові ресурси для рекрутування та навчання терористів, підготовки та проведення терористичних актів (для закупівлі зброї, обладнання та інших матеріалів), підготовки нових членів, поширення своєї пропаганди та ідей. Які ризики становить фінансування тероризму? Фінансування тероризму становить такі ризики: поширення тероризму на нові території, зменшення ефективності заходів безпеки, пошкодження економіки та соціальної інфраструктури. Фінансування тероризму становить такі загрози:

- збільшення кількості терористичних атак (терористичні організації, які маючи доступ до фінансових ресурсів, можуть проводити більш масштабні та руйнівні атаки);
- зростання впливу терористичних організацій (терористичні організації, які маючи фінансові ресурси, можуть посилювати свій вплив на суспільство та політику);
- дестабілізація регіону (терористичні атаки можуть призвести до дестабілізації регіону, що може спричинити нові конфлікти та кризи).

Отже, що таке фінансування тероризму? Відповідно до чинного законодавства фінансування тероризму – це надання або збір активів будь-якого роду з усвідомленням того, що їх буде використано повністю або частково для фінансування будь-якої терористичної діяльності. Терористична діяльність включає в себе:

- планування, підготовку, вчинення терористичного акту;
- втягування у вчинення терористичного акту;
- публічні заклики до вчинення терористичного акту;
- створення терористичної групи чи терористичної організації;
- сприяння вчиненню терористичного акту;
- будь-яка інша терористична діяльність [4].

Потрібно з'ясувати, як терористичні організації отримують кошти. Які тенденції фінансування тероризму та підозрілої фінансової діяльності існують. Терористичні організації отримують кошти різними способами, зокрема:

- злочинна діяльність: викрадення, вимагання, торгівля наркотиками та зброєю, контрабанда;
- благодійна діяльність: збір коштів під виглядом гуманітарної допомоги;
- фінансування з-за кордону: спонсорство з боку держав, приватних осіб та організацій [5].

МТО використовують різні джерела доходів і застосовують різноманітні способи переміщення грошових коштів (*нерідко через кордони*) в точку призначення таким чином, щоб це залишалось непоміченим. МТО отримують кошти як за рахунок кримінальної діяльності (*від незаконного обігу наркотиків, зброї, торгівлі людьми, отримання викупів*), так і за рахунок використання законної діяльності (*шляхом збору пожертв*).

Типовими схемами, пов'язаними з фінансуванням тероризму та сепаратизму за результатами дослідження групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей The Financial Action Task Force (далі – FATF) є:

- добровільна передача власних готівкових коштів фізичними особами представникам терористичних та/або сепаратистських організацій;
- перерахування грошових коштів на карткові рахунки членів терористичних угруповань;
- несанкціоноване списання грошових коштів із рахунків юридичних осіб;
- матеріальне забезпечення терористичних угруповань особами, використовуючи своє службове становище;
- вимагання фінансової допомоги у суб'єктів господарської діяльності особами, використовуючи своє службове становище;
- використання фіктивних фінансових структур для отримання готівкових коштів;
- вчинення грабежів, розбоїв, викрадення людей з метою отримання грошових коштів;
- збір коштів у соціальних мережах під виглядом благодійної допомоги групою фізичних осіб;
- перерахування грошових коштів за допомогою електронних платіжних систем на адресу підставних осіб [5].

Фінансовими тенденціями тероризму або підозрілою фінансовою діяльністю на нашу думку є:

- законні компанії котрі використовують власний дохід як прикриття для відмивання грошей;
- благодійні та неурядові організації;
- гроші часто переводяться відкрито або через підставні компанії;
- численні рахунки для збору коштів, які переводяться одному іноземному бенефіціару;
- немає логічного зв'язку між діяльністю організації та сторонами, залученими до її транзакцій;
- розбивка великих фінансових транзакцій на численні менші в межах платіжного ліміту;

– неформальні системи перетворення ціни, як наприклад, хавала, які можуть переводити гроші на міжнародному рівні з невеликою кількістю паперових документів.

Розглянемо типові схеми, пов'язані з фінансуванням тероризму та сепаратизму:

1. *Приватні пожертвування*. МТО можуть отримувати пожертвування з широкого кола найрізноманітніших джерел. Аналіз кримінальних справ і судових процесів, пов'язаних з фінансуванням тероризму, що мали місце в США з 2001 року, показує, що приблизно в 33% цих випадків мала місце пряма фінансова підтримка, яка надається терористичним мережам приватними особами. Багаті приватні благодійники можуть стати важливим джерелом доходів для деяких терористичних груп. Наприклад, в звіті FATF про Ісламську Державу (далі – ІД) підтверджується, що ІД отримувала деяке фінансування від багатих приватних благодійників в регіоні [6].

2. *Незаконне використання некомерційних організацій*. Терористичні групи використовують деякі некомерційні організації (далі – НКО) для отримання від них матеріальних і фінансових коштів, а також для використання їх мереж і, таким чином, свідомо використовують НКО в своїх цілях. У дослідженні FATF, опублікованому в 2023 році, зазначено, що протиправне використання НКО виявляється в п'яти різних аспектах:

- перенаправлення пожертвувань через пов'язаних осіб на користь терористичних організацій;
- використання деяких керівників НКО в інтересах терористичних організацій;
- зловмисне використання програм надання гуманітарної допомоги для підтримки терористичних організацій;
- сприяння у вербуванні нових членів для терористичних організацій;
- введення в оману і створення фіктивних НКО шляхом брехні/шахрайства [6].

3. *Доходи від злочинної діяльності*. МТО займаються різними видами незаконної діяльності для отримання грошей. Наприклад, терористичні організації займаються розкраданням персональних даних для отримання грошей шляхом шахрайського використання кредитних карт. Страхове і кредитне шахрайство також використовується в якості способу отримання грошей. Було встановлено, що контрабанда товарів, включаючи сигарети, і пов'язане з цим податкове шахрайство також використовуються терористичними організаціями як засіб отримання грошей. Контрабанда сигарет представляє зростаючу загрозу фінансуванню тероризму в ряді регіонів, наприклад, в Західній Африці. FATF опублікувала Звіт про незаконну торгівлю тютюном, в якому вказані деякі загрози фінансуванню тероризму, пов'язані з контрабандою [6].

Контрабанда та збут антикварних виробів і пам'ятників культури відзначені в звіті FATF, присвяченому ІД. Ця діяльність продовжує залишатися проблемою, яка викликає стурбованість в регіонах діяльності терористичних угруповань, в яких вони мають вільний доступ до стародавніх культурних цінностей.

Також встановлено, що пограбування банків є реальним способом отримання великих сум грошей терористичними організаціями. Пограбування банків стало джерелом отримання грошей терористичною організацією «Джемаа Ісламія», в тому числі для фінансування одного з підозрюваних, які брали участь у скоєнні терактів на Балі в Індонезії [6].

Згідно з оцінками Групи ООН з моніторингу за дотриманням санкцій щодо «Аль-Каїди» і руху «Талібан», із загальних доходів «Талібану» за 2015-2019 роки, що склали 600 мільйонів доларів США, третина надійшла від торгівлі опіатами [7]. Також є свідчення зв'язку між наркоторгівлею і фінансуванням тероризму в Східній Африці. Крім того, є відомості, що в незаконному обороті наркотиків замішані такі угруповання, як Революційні збройні сили Колумбії

(РЗСК) і Хезболла. Доходи Робочої партії Курдистану (далі – РПК) надходять в тому числі від так званого оподаткування наркотиків при переправленні їх до Туреччини для подальшої поставки в Європу. Терористичні організації можуть отримувати доходи від незаконного обігу наркотиків, дозволяючи або сприяючи цій діяльності в регіонах, в яких вони здійснюють свої операції.

Є приклади випадків фінансування тероризму, в яких фігурують податкові злочини. У звіті FATF, присвяченому ІД, наведені два ситуаційних дослідження, що стосуються використання повернення податкових платежів для фінансування іноземних бойовиків-терористів. В інших випадках може мати місце приховування продажів, здійснених комерційними компаніями, від податкових органів. Отриманий таким чином прибуток спрямовується на фінансування діяльності терористичних груп. У 2018 році в Фінляндії були заарештовані чотири фінських громадянина за підозрою в скоєнні злочинів, в тому числі податкового шахрайства, з метою фінансування екстремістської діяльності в Сирії та Фінляндії [6].

4. *Вимагання у місцевого населення, діаспор та підприємців.* «Талібан» використовує гроші, що стягуються у місцевого населення, для забезпечення своєї діяльності. Такі «пожертвування» передаються в Фінансовий комітет «Талібану», підконтрольний Верховній раді руху «Талібан». Також відомо, що РПК збирає кошти шляхом вимагання у населення і поборів підприємців, доходи надходять в тому числі від «податків на захист і вирішення спорів», торгівлі людьми та контрабанди сигарет. Аналогічним чином ІД вимагає доходи у всіх людей, що проживають на контрольованих ним територіях. Іракські державні службовці, що залишаються на території, підконтрольній ІД, їздять в Кіркук і інші області для зняття зарплати готівкою з рахунку, а потім повертаються на захоплену ІД територію, де ІД стягує з них збір в розмірі до 50 відсотків. Більш того, за наявними відомостями, ІД ввело «збори» на переміщення товарів на контрольованій ним території Іраку. ІД також вимагає гроші у місцевого населення (в тому числі за рахунок «податку на зняття коштів з рахунків в приватних банках», податку на бензин та автотранспорт, а також шкільних зборів для дітей). Крім того, ІД стягує так звані «благодійні пожертвування» (є, насправді, примусовими пожертвами за забезпечення тимчасової безпеки або можливості ведення бізнесу). У минулому рух «Тигри звільнення Таміл-Ілама» вимагав гроші у представників тамільських діаспор, які відмовлялися робити добровільні пожертвування на користь цієї організації. У Канаді середня сума, яка вимагалась у окремих осіб і сімей, коливалася в межах від 2 500 до 5 000 канадських доларів, а для власників комерційних підприємств ця сума, нерідко, була ще вищою [6].

5. *Викрадення з метою отримання викупу.* Викрадення людей з метою отримання викупу стають все більш значущим джерелом доходів для терористичних угруповань, включаючи ІД. За різними даними, в окремих випадках суми, виплачені терористичним угрупованням в якості викупу, становили від 600 тисяч до 8 мільйонів євро. Кожен виплачений викуп, ймовірно, становить від 5 до 50 відсотків від загальних щорічних фінансових доходів терористичних груп, в залежності від економічних умов в регіонах, в яких вони діють. За оцінками уряду США, в період з 2008 по 2014 роки Аль-Каїда, ІД, а також відгалуження та філії обох угруповань отримали не менше 222 мільйонів доларів США в якості викупу за викрадених ними людей [5]. Після доставки викупу готівкою кур'єри доставляють ці гроші терористичному угрупованню. Викуп також може бути виплачений через фінансові установи, такі як банки, обмінні пункти, страхові компанії, юристів, або через альтернативні системи грошових переказів, такі як «хавала». Також мали місце випадки, коли гроші для викупу збиралися родичами (викраденої людини) шляхом продажу активів і отримання креди-

тів, і за допомогою використання трастів для зберігання пожертвувань, що надходять для виплати викупу [6].

6. *Самофінансування.* Суми грошей, необхідні для проведення дрібних терактів, можуть бути зібрані окремими терористами і мережами їх підтримки за рахунок використання особистих заощаджень.

7. *Законна комерційна діяльність.* В рамках ряду досліджень, проведених правоохоронними органами, а також в ході деяких судових переслідувань було встановлено зв'язок між дилерськими центрами з продажу машин і мережами ресторанів з одного боку, і терористичними організаціями з іншого. У цих випадках доходи від комерційної діяльності прямували на підтримку терористичних організацій. Вважається, що поставка старих машин на Близький Схід є ще однією схемою отримання грошей для конкретної терористичної організації. Дилерські центри імпортували автомобілі з таких країн як Великобританія, Японія і Сінгапур, і продавали їх. Отримані від продажу доходи легалізувалися з використанням складної схеми відмивання грошей, а потім направлялися терористичним угрупованням. Власники цих дилерських центрів з продажу автомобілів були вихідцями з регіонів, в яких був високий ризик тероризму [7].

8. *Державна підтримка тероризму.* За даними з різних відкритих джерел, а також за заявами урядів деяких країн, певні терористичні угруповання отримували і продовжують отримувати фінансову підтримку від урядів ряду держав. Незважаючи на це, фінансування тероризму або надання ресурсів терористичній організації будь-якою державою йде врозріз з дотриманням Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму та пунктів 1 (а) та 2 (а) Резолюції РБ ООН 1373 (2001) [8].

9. *Переміщення грошових коштів та перекази коштів через банки.* Всі фінансові установи, які використовуються для переказів грошей, є потенційно вразливими з точки зору фінансування тероризму в зв'язку з тим, що вони можуть сприяти переказам незаконних грошових коштів. Традиційні фінансові продукти можуть використовуватися в незаконний спосіб з метою фінансування тероризму. Наприклад, особи, які співчувають терористичному угрупованню, можуть відкрити ошадні рахунки і передати члену терористичної організації дебетові карти, прив'язані до таких рахунків, з тим, щоб терористи могли знімати готівку через банкомати зарубіжних банків [5].

10. *Перевезення готівкових грошей.* Готівкові гроші продовжують широко використовуватися в діяльності терористів. Хоча гроші можуть збиратися різними способами, вони нерідко переводяться в готівку для подальшого вивезення у зони конфліктів. Цьому сприяють «прозорі» кордони країн, труднощі, пов'язані з виявленням контрабанди готівки (зокрема невеликих сум, які іноді вивозяться контрабандним шляхом з метою фінансування тероризму), і існування неофіційної і нерегульованої економіки [7]. Також відзначається зростання масштабів і обсягів контрабанди готівки через кордони між транзитними країнами та країнами (регіонами), що представляють високий ризик.

11. *Збір коштів через соціальні мережі.* Широка доступність і анонімність Інтернету і швидке поширення соціальних мереж використовується терористичними угрупованнями для збору коштів у співчуваючих їм людей у всьому світі, представляючи слабе місце в плані фінансування тероризму. Терористичні організації широко використовують соціальні мережі для ведення пропаганди тероризму та встановлення контактів з співчуваючими їм людьми. Багато іноземних бойовиків-терористів з Європи і Заходу в цілому активно використовують соціальні мережі для документального фіксування в режимі реального часу своїх «подвигів» і діяльності в зонах конфліктів.

12. *Віртуальна валюта.* Поява віртуальних валют залучає інвестиції в платіжну інфраструктуру, засновану

на протоколах їх програмного забезпечення. Такі платіжні механізми призначені для надання нового способу розрахунків через Інтернет. У той же самий час, платіжні продукти і послуги на основі віртуальної валюти представляють ризики відмивання грошей і фінансування тероризму. Ця технологія дозволяє здійснювати анонімні перекази коштів в міжнародному масштабі. Хоча факт вихідного придбання валюти може бути встановлений (наприклад, в банківській системі), важко виявити всі наступні перекази віртуальної валюти.

13. *Хавала (Hawala). Відмивання грошей та фінансування.* Хавала (Пакистан, Афганістан, Індія), хувала (країни Перської затоки) – неформальна фінансово-розрахункова система, яка використовується переважно на Сході, в Африці та Азії. Інші назви – фей чьен (Китай), падала (Філіппіни), Худжі або Хунду (Пакистан), хуи куан (Гонконг), кса-вілаад (Сомалі) і фей кван (Таїланд). В арабській мові слово «хавала» означає «вексель», «розписка». Використовується ця система розрахунків в основному імігрантами, які заробляють на Заході і відсилають гроші родичам. Клієнт-відправник звертається до нелегального брокера, який після отримання грошей відправляє своєму партнеру в країні призначення платежу повідомлення (телефоном, факсом, електронною поштою, скуре і т. п.). Повідомлення містить тільки суму, ім'я одержувача платежу та код (найчастіше порядок цифр на купюрі). Для отримання грошей досить прийти на ринок і звернутися до місцевого нелегального брокера і назвати код платежу [9]. Передбачається, що всього в світі діє близько 5000 брокерських пунктів хавали. Розрахунки між двома брокерами (або між країною-відправником платежів і країною-одержувачем) надає провідяться за кліринговою схемою, включаючи використання для закриття сальдо контрабанди золота, дорогоцінних металів і т.п. [9] З огляду на не підконтрольність державним органам і хаотичність даної розрахункової системи, хавала активно працює і для ринку наркотиків, фінансування тероризму та ін.

Виходячи з розглянутих схем та джерел фінансування, необхідно окреслити шляхи протидії фінансуванню терористичної діяльності. Державний фінансовий моніторинг – основний рубіж протидії фінансуванню тероризму [10]. Держфінмоніторинг є органом, уповноваженим Україною на виконання функцій підрозділу фінансової розвідки (ПФР, Financial Intelligence Unit, FIU) та є національним центром для отримання та аналізу: повідомлень про підозрілі операції, іншої інформації, яка має відношення до відмивання коштів, пов'язаних предикатних злочинів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення [10]. Суб'єктами державного фінансового моніторингу є:

- Національний банк України,
- центральний орган виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму,
- Міністерство юстиції України,
- центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сфері надання послуг поштового зв'язку, у сфері економічного розвитку,
- Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку,
- Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг,
- спеціально уповноважений орган [4].

Важливою складовою в боротьбі з фінансуванням тероризму є міжнародне співробітництво. У 2001 році була прийнята Конвенція ООН про боротьбу з фінансуванням тероризму, яка встановлює міжнародні стандарти у сфері боротьби з фінансуванням тероризму. Україна є учасницею Конвенції ООН про боротьбу з фінансуван-

ням тероризму [11]. У 2019 році в Україні було прийнято Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [12]. Зокрема Україна є членом або співпрацює з такими інституціями, як:

- Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму (ЄАГ);
- Егмонтська група підрозділів фінансової розвідки;
- Спеціальний комітет експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансування тероризму (MONEYVAL);
- Група з розробки фінансових заходів (FATF).

Висновок. Фінансування тероризму – це серйозна загроза, яка вимагає спільних зусиль міжнародного співтовариства. Запровадження ефективних заходів протидії фінансуванню тероризму є важливим елементом боротьби з цим злочином. Крім того фінансування тероризму є серйозною загрозою національній безпеці. Міжнародне співробітництво та національні заходи є важливими для боротьби з цією загрозою. Що можна зробити для боротьби з фінансуванням тероризму? На нашу думку кожен може зробити свій внесок у боротьбу з фінансуванням тероризму. Ось кілька порад:

1. Будьте обережні з тим, кому ви переказуєте гроші. Не переказуйте гроші людям або організаціям, які вам незнайомі або в яких ви не впевнені.
2. Повідомляйте про підозрілі фінансові операції. Якщо ви бачите або знаєте про підозрілі фінансові операції, повідомляйте про них правоохоронним органам.
3. Знайте про ознаки фінансування тероризму (збір коштів на благодійні цілі, які насправді не є благодійними; зловживання фінансовими установами для переказу коштів; придбання зброї або обладнання, які можуть бути використані для терористичних актів).

Крім заходів, зазначених вище, для протидії фінансуванню тероризму також можуть застосовуватися заходи загальнодержавного рівня та необхідні спільні зусилля міжнародного співтовариства:

- впровадження міжнародних систем моніторингу фінансових операцій (таких як SWIFT, які дозволяють виявляти підозрілі фінансові операції);
- посилення фінансового моніторингу (фінансові установи повинні посилити заходи з фінансового моніторингу для виявлення та блокування незаконних фінансових операцій);
- розробка технологій для виявлення та блокування фінансування тероризму (таких як штучний інтелект та машинне навчання);
- створення міжнародних фінансових установ таких як FATF, які займаються розробкою та впровадженням заходів протидії фінансуванню тероризму;
- співпраця з приватним сектором для виявлення та блокування фінансових операцій, пов'язаних з тероризмом;
- запровадження міжнародних правових норм: конвенцій, угод та інших документів, які забороняють і карають фінансування тероризму;
- вдосконалення національних правових систем для забезпечення ефективного розслідування та притягнення до відповідальності осіб, які фінансують тероризм;
- підвищення обізнаності громадськості про загрозу фінансування тероризму та про те, як її можна розпізнати.

Отже, ці заходи дозволяють посилити контроль за фінансовими операціями та зробити більш складним для терористичних організацій отримання коштів. Боротьба з фінансуванням тероризму – це спільна справа. Кожен може зробити свій внесок у те, щоб світ став безпечнішим від тероризму. Запобігти фінансуванню тероризму неможливо, але його можна суттєво ускладнити. Впроваджуючи комплексні заходи, можна зробити терористичні організації більш уразливими та запобігти їхнім злочинним діям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранов О. П. Фінансування тероризму як загроза національній безпеці. *Інвестиції: практика та досвід*. № 9, 2018. С. 108-112. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2018/22.pdf
2. Нетеса Н. В. Фінансування тероризму та фінансування дій, учинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України: порівняльний аналіз складів злочинів. *Вісник асоціації кримінального права України*. Том 2 № 11 (2018). DOI: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2018.11.161211>
3. Лисак С. П. Джерела, форми та канали фінансування тероризму: сучасні завдання державного управління щодо запобігання та протидії. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 9, 2019 DOI: 10.32702/2307-2156-2019.9.75
4. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (дата звернення: 21.10.2024).
5. Рекомендації FATF. Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf> (дата звернення: 27.10.2024).
6. Публікації Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/tipologi/mizhnarodni-doslidzhennja/publikaczi-mizhnarodnoji-grupi-z-protidiji-vidmivannyu-brudnix-groshej-FATF-new/5497-publikaczi-grupi-z-rozrobki-finansovix-zaxodiv-borotbi-z-vidmivannyam-groshej-FATF.html> (дата звернення: 20.11.2024).
7. UN Counter-Terrorism Centre (UNCCT) URL: <https://www.un.org/counterterrorism/cct> (дата звернення: 25.11.2024).
8. Про заходи щодо виконання резолюції Ради Безпеки ООН від 28 вересня 2001 р. N 1373 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1800-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.12.2024).
9. E Ladanyi, I Kobilka The Hawala system – Interdisciplinary Management Research, 2014 , vol. 10, 413-420.
10. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/> (дата звернення: 12.11.2024).
11. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text (дата звернення: 17.10.2024).
12. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 17.12.2024).